

Jak si Češi spoří na budoucnost?

Tereza Hrtúsová, Radek Novák
Ekonomické a strategické analýzy

Duben 2023

Obsah

Shrnutí.....	2
1. Česko vs. EU, svět.....	3
1.1. Věk odchodu z trhu práce	3
1.2. Gender pension gap	3
1.3. Úspory domácností	4
1.4. Finanční aktiva domácností a jejich struktura	4
2. Vývoj finančních aktiv Čechů.....	6
2.1. Bankovní účty.....	6
2.2. Stavební spoření	7
2.3. Penzijní spoření.....	7
2.4. Investiční životní pojištění	7
2.5. Podílové fondy.....	8
2.6. Akcie a dluhopisy	8
2.7. Nemovitosti	9
2.8. Zlato, kryptoměny, alternativní investice	9

Shrnutí

Na budoucnost a zejména na penzi by lidé měli začít investovat co nejdříve, činit tak pravidelně a diverzifikovat využívané finanční instrumenty. Klíčové přitom je, kdy člověk začne spořit. „Pokud mohu ušetřit každý měsíc tisícovku jako investici po dobu deseti let a chci to mít na přilepšenou k důchodu v sedmdesáti letech, tak záleží, jestli jsem začal v pětapadesáti, nebo pětadvaceti. V pětapadesáti budu mít na konci 200 tisíc, když začnu v pětatřiceti, tak budu mít 600 tisíc. A pokud začnu v pětadvaceti, budu mít na konci milion.“ vysvětluje hlavní ekonom České spořitelny David Navrátil kouzlo složeného úročení.

Jak s finančními investicemi do své budoucnosti nakládají české domácnosti? Hlavní statistický přehled přináší tato studie.

Češi odcházejí z trhu práce v průměru v 63 letech, Češky okolo 62 let, ve srovnání se zeměmi OECD se tak řadí pod průměr.

Rozdíly mezi důchody mužů a žen jsou v Česku relativně nízké (v roce 2021 činil rozdíl 13 %, průměr EU 27 %).

V období pandemie koronaviru si Češi spořili v průměru 19 % svých příjmů, do té doby to bylo 12 %.

Finanční aktiva domácností dosáhla v roce 2021 v ČR 143 % HDP, nejvíce to bylo v Dánsku (427 %), nejméně v Rumunsku (80 %).

Podle Eurostatu měly české domácnosti v roce 2021 finanční aktiva v hodnotě 8,3 bilionu korun. Hotovost a vklady na běžných, spořicíh či termínovaných účtech dominují (46% podíl). V investičních fondech a akciích mají české domácnosti 40 % svých finančních aktiv, pojištění a penzijní fondy tvoří 10 % z celku.

Nejvíce finančních prostředků si Češi uchovávají na netermínovaných účtech u bank. Ke konci roku 2022 na nich české domácnosti měly uloženo přes 2,5 bilionu korun, přičemž z toho 1,5 bilionu (60 %) bylo na běžných účtech.

Penzijní společnosti ke konci roku 2022 spravovaly celkem 584 mld. Kč, z čehož 80 % bylo ve „starých“ fondech a pětina v „nových“.

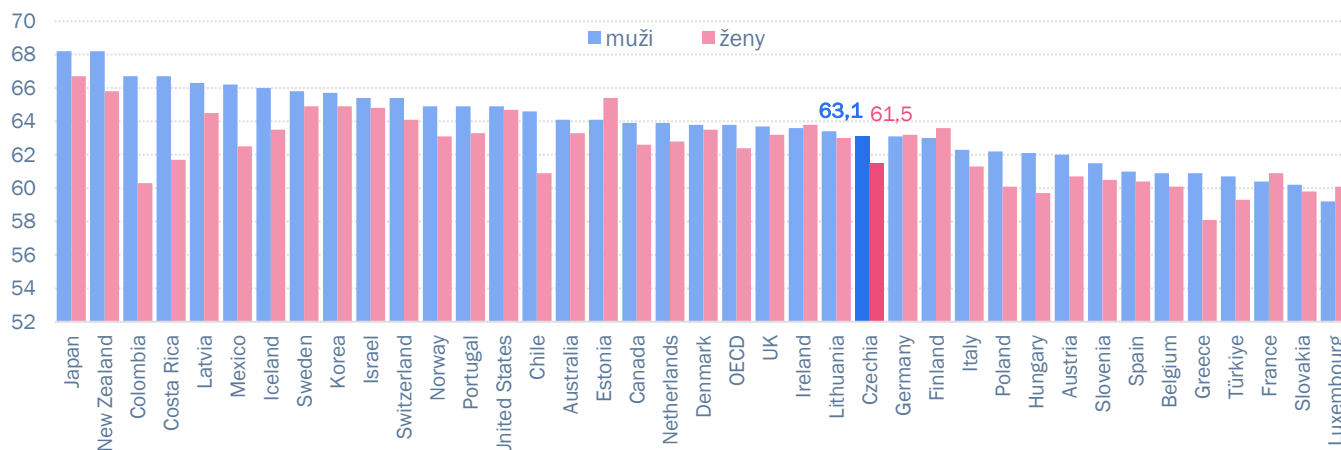
Mohutný rozvoj zažívá v Česku v posledních deseti letech investování do fondů kolektivního investování. Hodnota majetku investovaného do investičních fondů kolektivního investování nabízených v ČR se od roku 2012 do konce roku 2022 více než ztrojnásobila na 752 mld. korun.

1. Česko vs. EU, svět

1.1. Věk odchodu z trhu práce

Česko se z pohledu věku, kdy lidé odcházejí z trhu práce, řadí pod průměr zemí OECD. Muži přestávají pracovat v průměru ve věku 63 let, ženy okolo 62 let. Data nevypovídají o tom, v jakém věku lidé začnou pobírat penzi. Tu mohou začít pobírat i před/po dosažení tohoto věku. Nejdéle na trhu práce setrvávají lidé v Japonku (muži do 68, ženy do 67 let). Ze zemí EU pak v případě mužů vede Švédsko, kde muži opouštějí trh práce v průměru v 66 letech. U žen je to v rámci EU Estonsko, kde ženy v průměru pracují do 65 let.

Průměrný věk odchodu z trhu práce, 2020

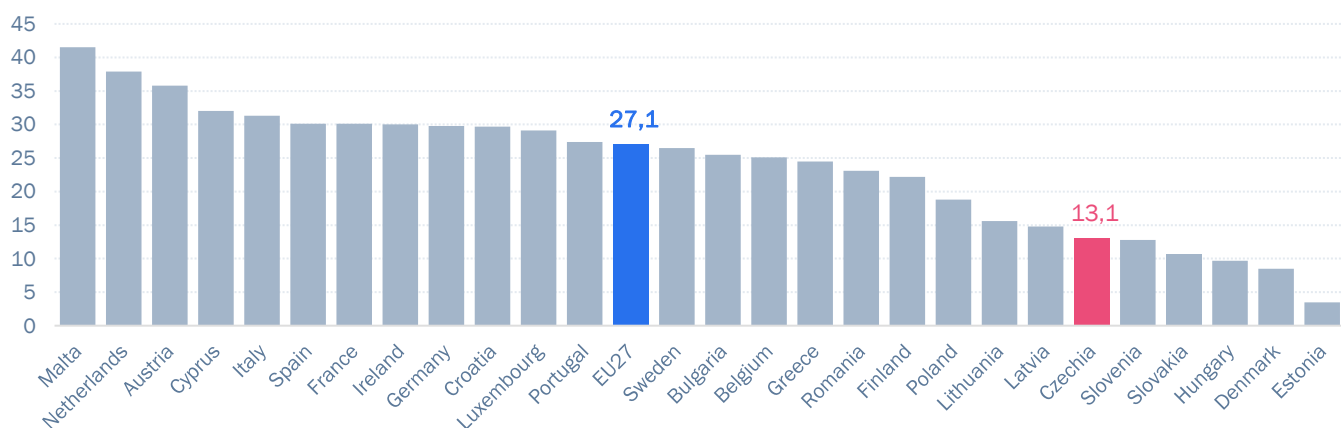

Zdroj: OECD; seřazeno dle věku mužů

1.2. Gender pension gap

Z hlediska genderových rozdílů v penzích se Česko řadí k zemím, kde mají ženy a muži rozdíl v úrovni penze relativně malý. V Česku v roce 2021 rozdíl činil 13 %, průměr EU dosahuje 27 %. Největší rozdíl v penzích jsou na Maltě, v Nizozemsku a Rakousku. Nejvíce „rovné“ penze mají v rámci EU v Estonsku, kde rozdíl činí necelá 4 %.

Gender pension gap: Rozdíl mezi průměrným důchodem muže a ženy (%)

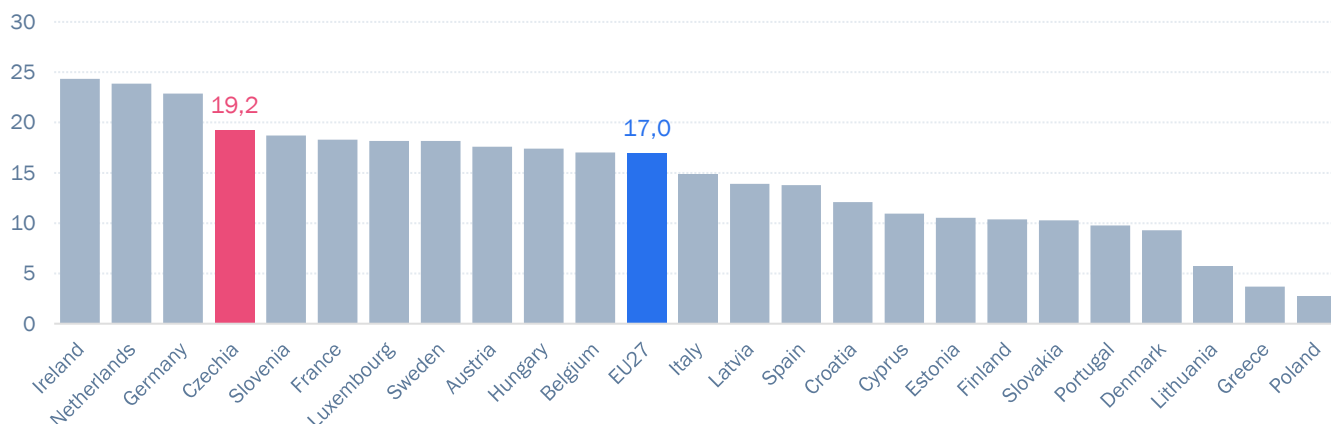

Zdroj: Eurostat; data za 2021, 2022

1.3. Úspory domácností

Míra úspor českých domácností výrazně vzrostla v letech 2020 a 2021, v období pandemie koronaviru. Do této doby činila průměrně 12 %. V roce 2020 i 2021 se však dostala na 19 %, což byla 4. nejvyšší úroveň v rámci zemí EU. Průměr v roce 2021 činil 17 %. Největší část příjmu si dokázaly odložit domácnosti v Irsku, Nizozemsku a Německu. Nejmenší naopak v Polsku. V roce 2022 však lze očekávat propad vlivem inflace a energetické krize, která rozpočty domácností výrazně ovlivnila.

Míra úspor domácností, 2021 (v % hrubého disponibilního příjmu)

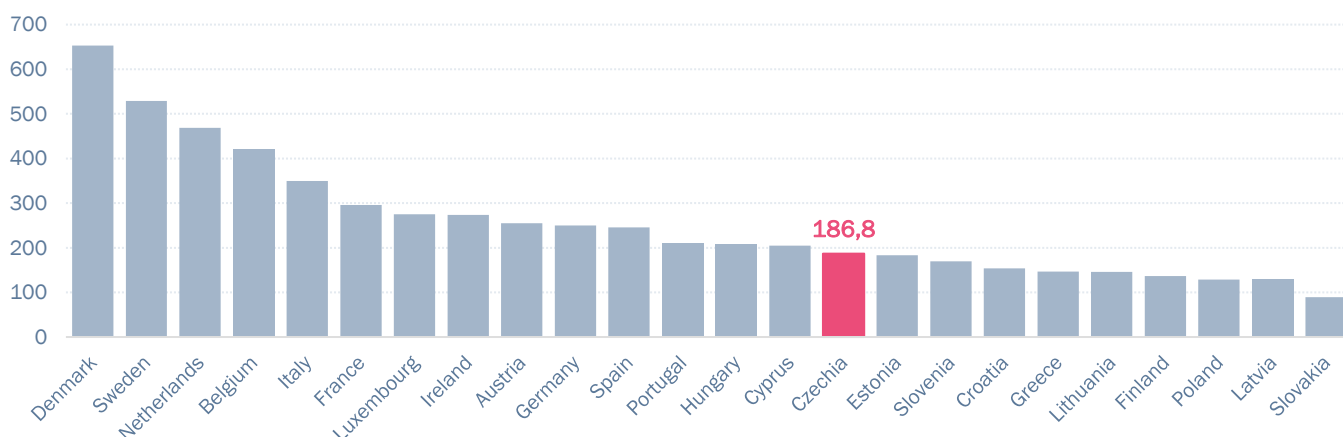

Zdroj: Eurostat

1.4. Finanční aktiva domácností a jejich struktura

V období koronavirové pandemie vzrostl také objem finančních aktiv domácností. Ukazatel zahrnuje aktiva jako akcie, dluhopisy, vklady apod. a jejich poměr k ročním příjmům po odečtení všech závazků. Nejsou zde zahrnuty aktiva jako jsou nemovitosti. ČR se v rámci EU řadí k zemím s nižším poměrem finančních aktiv domácností vůči ročním příjmům. V roce 2021 tento poměr činil 187 %. V EU se mezi „nejbohatší“ domácnosti řadí obyvatelé z Dánska (653 %), Švédska (529 %) a Nizozemska (469 %). Na konci žebříčku je Slovensko s 90 %.

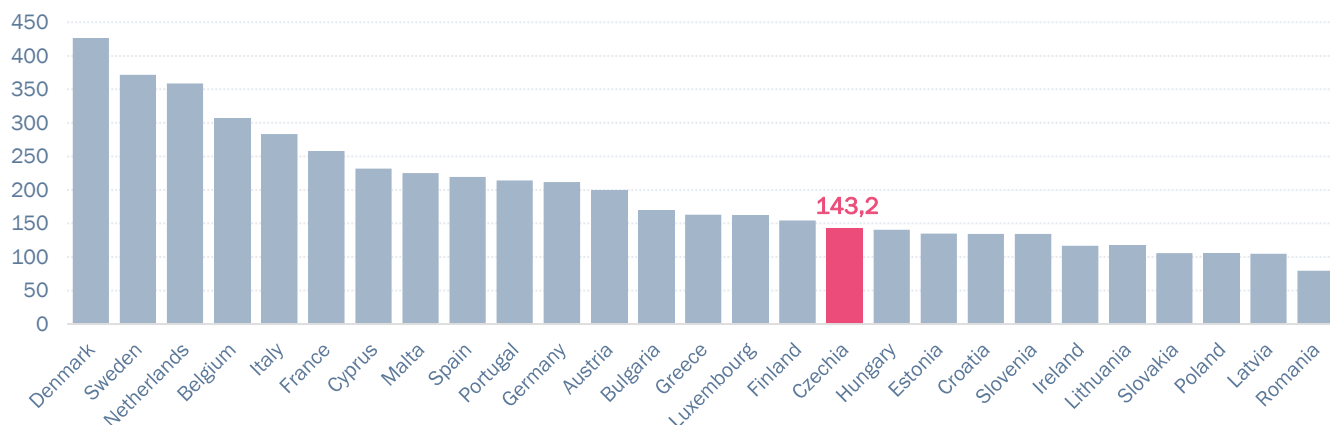
Finanční aktiva domácností vůči ročním příjmům, 2021 (%)

Zdroj: Eurostat

Úroveň finančních aktiv domácností lze poměřovat také vůči HDP. V Česku v roce 2021 činila finanční aktiva domácností 143 % HDP. Ze zemí EU dosahují 100% úrovně všechny státy s výjimkou Rumunska (80 % HDP).

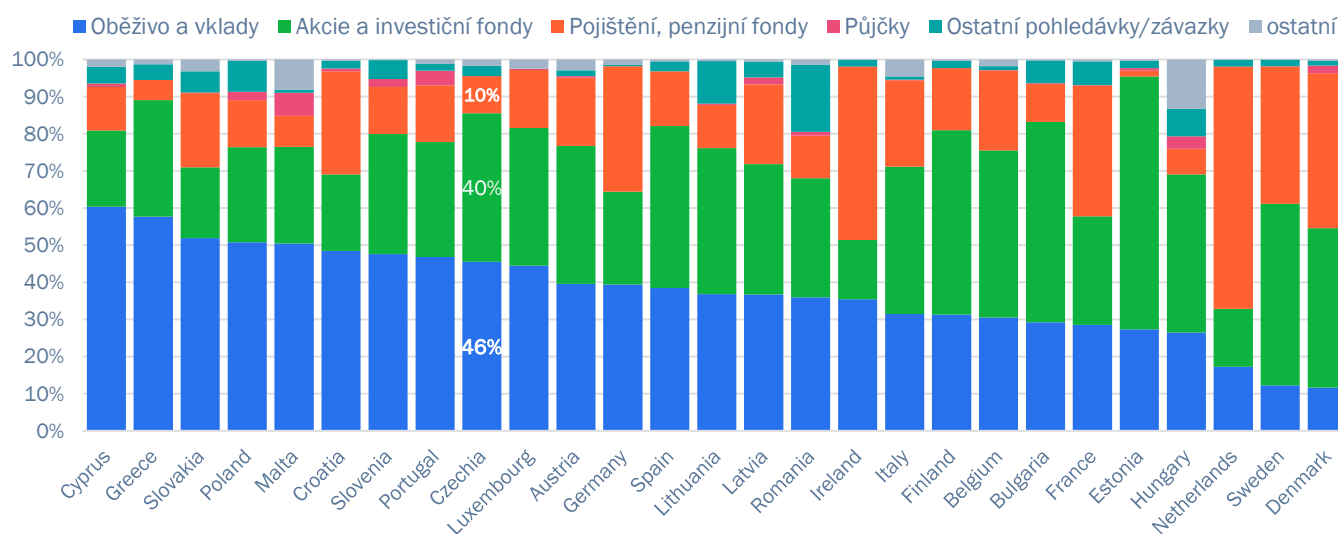
Finanční aktiva domácností vůči HDP, 2021 (% HDP)

Zdroj: Eurostat

Podle údajů Eurostatu měli Češi v roce 2021 finanční aktiva v hodnotě téměř 8,3 bilionu korun. Z hlediska struktury finančních aktiv českých domácností dominuje hotovost a vklady na běžných, spořicíh účtech, ty se na celku podílejí z 46 %. V akciích a investičních fondech mají české domácnosti 40 % svých finančních aktiv. Pojištění a penzijní fondy pak tvoří pouze 10 % z celku. Nejmenší podíl hotovosti a prostředků na běžných účtech mají domácnosti v Dánsku, Švédsku a Nizozemsku. Ty se zároveň vyznačují vysokým podílem finančních aktiv v penzijních fondech a jiných formách pojištění.

Struktura finančních aktiv domácností, 2021 (% z celku)

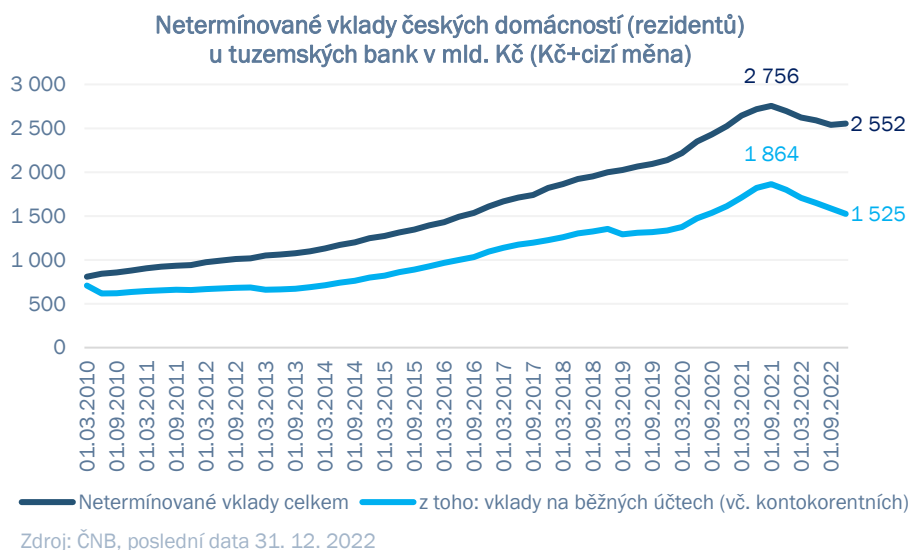
Zdroj: Eurostat

2. Vývoj finančních aktiv Čechů

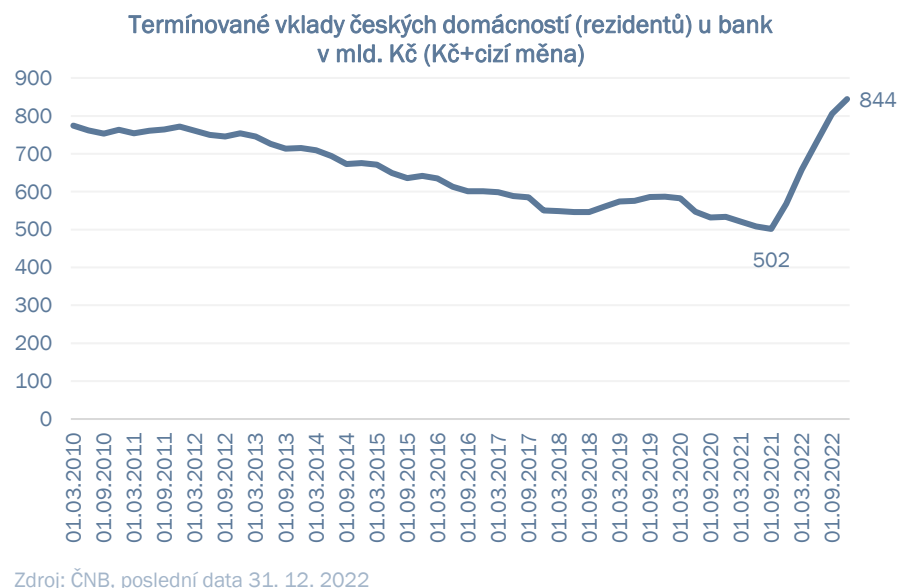
Následující přehled ukazuje hlavní finanční nástroje, ve kterých mají Češi uloženy své úspory. Ke konci roku 2022 i nadále dominovaly běžné a spořicí účty, následované termínovanými vklady a na třetím místě podílovými fondy.

2.1. Bankovní účty

Nejvíce finančních prostředků si Češi uchovávají na netermínovaných účtech u bank. Ke konci roku 2022 na nich české domácnosti měly uloženo přes 2,5 bilionu korun, přičemž z toho 1,5 bilionu (60 %) bylo na běžných účtech a zbytek na různých druzích spořicí účtů. Jejich obliba s rostoucími úrokovými sazbami v posledních dvou letech vzrostla.

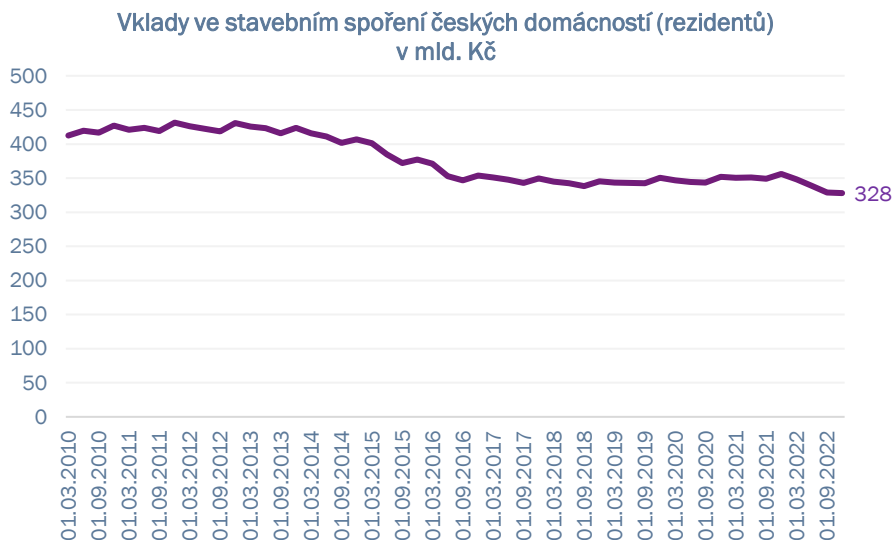

Po zvýšení úrokových sazeb se v loňském roce navrátil rovněž zájem Čechů o termínované vklady. Na poptávku reagovaly i banky, a tak se objem vkladů tuzemských domácností na termínovaných účtech mezi koncem září 2021 a koncem roku 2022 zvýšil o 68 % na téměř 845 mld. Kč.

2.2. Stavební spoření

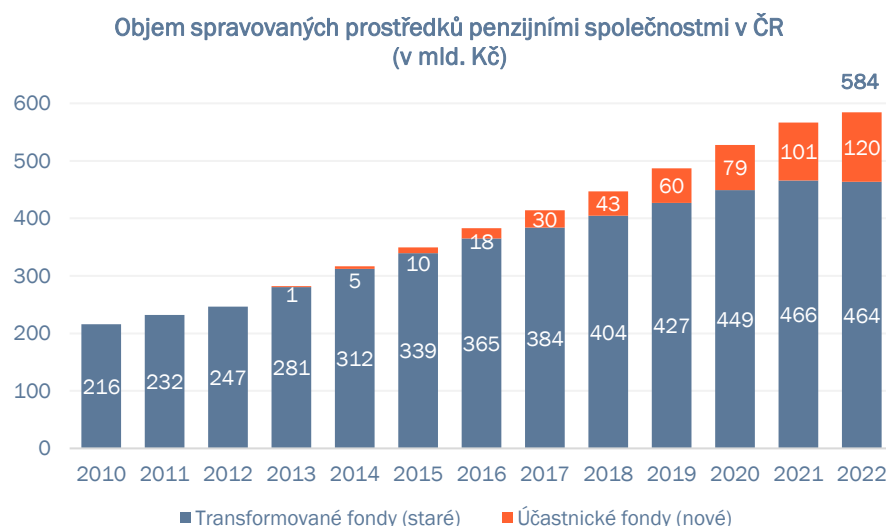
Stavební spoření je dlouhodobě oblíbeným spořicíím produktem Čechů, a to zejména díky související státní podpoře. Zhruba od roku 2016 do konce roku 2021 v něm české domácnosti měly uloženo stabilně kolem 350 mld. Kč. Za rok 2022 se však objem vkladů ve stavebním spoření snížil o zhruba 8 %. Důvodem bylo mj. nižší úročení než např. v případě spořicíích či termínovaných účtů.

Zdroj: ČNB, poslední data 31. 12. 2022

2.3. Penzijní spoření

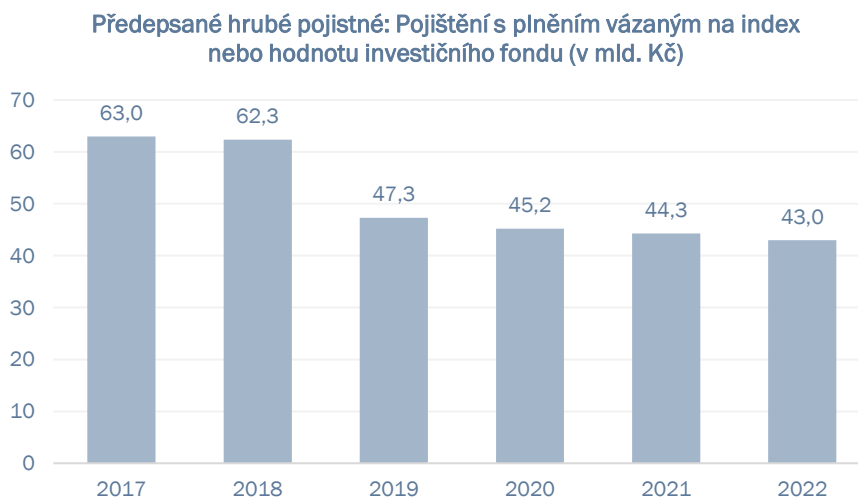
Nárok na státní podporu mají i lidé, kteří si ukládají finanční prostředky do systému penzijního spoření. Ke konci loňského roku tak činilo téměř 4,4 milionu účastníků, přičemž 2,75 mil. (63 %) ukládalo své peníze stále do tzv. transformovaných fondů (jejichž výnos nemůže být záporný a do nichž už nemohou noví klienti vstupovat). Více než třetina pak investovala do aktuálních tzv. účastnických fondů (výnos může být záporný, ale tím pádem také vyšší, klienti si volí investiční strategii). Celkem penzijní společnosti ke konci roku 2022 spravovaly 584 mld. Kč, z čehož 80 % bylo ve „starých“ fondech a pětina v „nových“.

Zdroj: Asociace penzijních společností ČR

2.4. Investiční životní pojištění

Stále méně finančních prostředků českých domácností pak míří do investičního životního pojištění. Důvodem je relativně vysoká složitost tohoto produktu a nutné dlouhodobé plnění podmínek vyplývajících ze smlouvy. Podle dat České národní banky činilo loni hrubé pojistné v rámci pojištění vázaném na index nebo hodnotu investičního fondu celkem 43 mld. Kč.

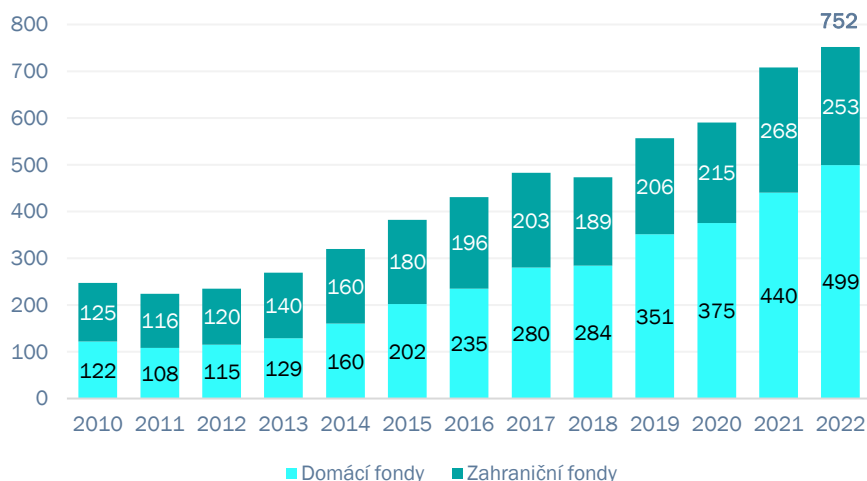
Zdroj: ČNB

Podílové fondy

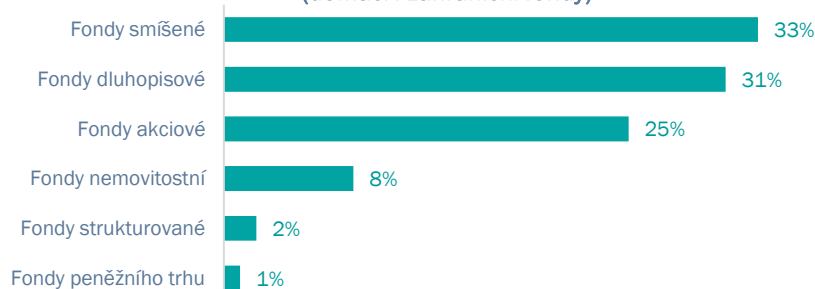
Mohutný rozvoj zažívá v Česku v posledních deseti letech investování do fondů kolektivního investování. Hodnota majetku investovaného do investičních fondů kolektivního investování nabízených v ČR se od roku 2012 do konce roku 2022 více než ztrojnásobila na 752 mld. korun. Třetina investic se nachází v tzv. smíšených fondech (obsahujících jak akcie, tak dluhopisy i další druhy aktiv), 31 % v dluhopisových fondech a čtvrtina v akciových. To mj. svědčí o stále poměrně silně konzervativním přístupu Čechů ke svým investicím. 8 % připadalo ke konci loňského roku na nemovitostní fondy.

Vedle 752 mld. Kč investovaných v podílových fondech dosáhl podle dat Asociace pro kapitálový trh ČR v loňském roce objem majetku ve fondech kvalifikovaných investorů 351 mld. Kč. Fondů kvalifikovaných investorů, které jsou určeny pro zkušené investory a do nichž lze investovat minimálně 1 milion Kč, bylo loni v ČR 358.

Majetek ve fondech kolektivního investování v ČR (v mld. Kč)

Majetek fondů kolektivního investování v ČR podle typu fondů (domácí i zahraniční fondy)

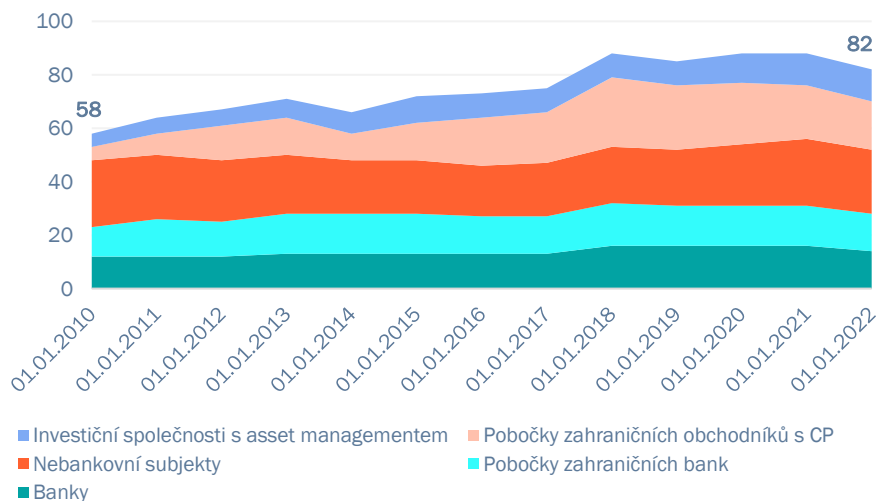
Zdroj: Asociace pro kapitálový trh ČR

2.5. Akcie a dluhopisy

Vedle fondů kolektivního investování mohou čeští investoři samozřejmě přímo nakupovat i konkrétní akcie tuzemských a zahraničních společností, indexové fondy či zahraniční měny. Zpravidla se tak děje prostřednictvím obchodníků s cennými papíry, který už v ČR působí přes 80. Konkrétní statistiky, kolik mají Češi v těchto nástrojích investováno, neexistují. Obdobně je to i s dluhopisovými nástroji. Dluhopisy mohou být vydány státy, municipalitami, bankami nebo soukromými podniky. Těchto

posledních, tzv. korporátních dluhopisů, je podle statistiky portálu Dluhopisomat.cz v ČR vydáno už téměř 1 100. Jejich nevýhodou je fakt, že 4/5 z nich jsou nezajištěné a investoři tak musejí spoléhat především na bonitu emitenta. Více viz [zde](#).

Vývoj počtu obchodníků s cennými papíry v ČR podle typu

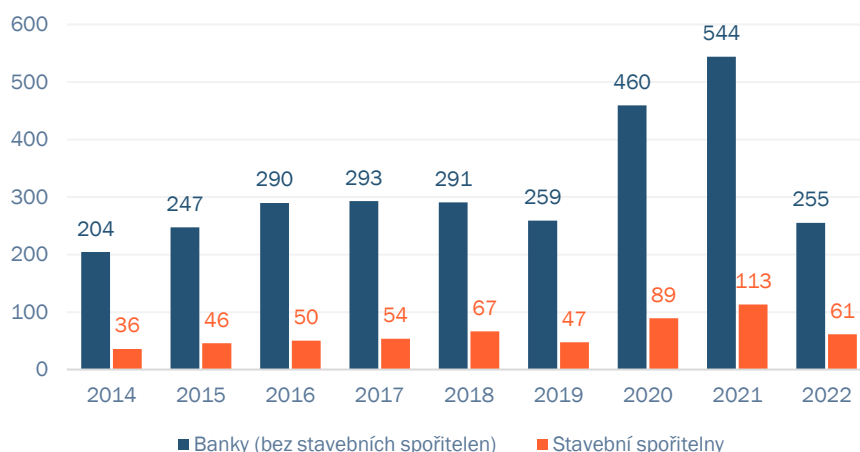

Zdroj: ČNB

2.6. Nemovitosti

Důležitou součástí úspor na stáří mnoha investorů jsou nemovitosti. Do nich lze investovat prostřednictvím nemovitostních podílových fondů, přímo za hotové či je možné je financovat úvěrem. Z bankovních statistik nelze odlišit, jestli dané úvěry míří na nemovitosti sloužící pro bydlení, jako investice či kombinace obojího. Vrchol nově poskytnutých úvěrů na bydlení bankami a stavebními spořitelny v ČR nastal v roce 2021, kdy se jejich objem vyšplhal na 657 mld. Kč. V loňském roce bylo tuzemskými bankami a stavebními spořitelny poskytnuto 316 mld. Kč nových úvěrů na bydlení.

Vývoj nových úvěrů na bydlení poskytnutých bankami a stavebními spořitelny (v mld. Kč)

Zdroj: ČNB

2.7. Zlato, kryptoměny, alternativní investice

Tradičním a oblíbeným investičním nástrojem je také zlato. V roce 2022 se do ČR dovezlo celkem 9,4 tun zlata v hodnotě 12,2 mld. Kč (ze země se vyvezly 3,4 tuny). Po odečtení vývozu lze zhruba polovinu považovat za investiční zlato (ve špercích, slitcích a mincích). Zdroj: [Zlato.cz](https://zlato.cz)

Některé investory zajímají i alternativní investice, ke kterým se řadí například umění, víno, destiláty, hodinky, známky, veteráni či stavebnice Lego. V posledních letech si získala velkou pozornost i digitální aktiva (kryptoměny či NFT – nezastupitelné tokeny). Podle obchodníka s kryptoměnami Bit.plus Češi v roce 2022 utratili za kryptoměny 3,5 mld. Kč. Zdroj: [Fxstreet.cz](https://fxstreet.cz)

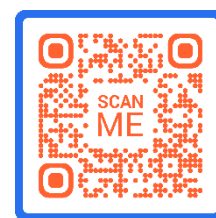
Tereza Hrtúsová, Radek Novák

Ekonomické a strategické analýzy

Česká spořitelna, a.s.

Budějovická 1518/13b, 140 00 Praha 4

radeknovak@csas.cz

@Research_sporka

@Research_sporka

Tato publikace je považována za doplňkový zdroj informací. Na informace uvedené v ní nelze pohlížet tak, jako by šlo o údaje nezvratné a nezměnitelné. Publikace je založena na nejlepších informačních zdrojích dostupných v době vydání. Použité informační zdroje jsou všeobecně považované za spolehlivé, avšak Česká spořitelna, a.s. ani její pobočky či zaměstnanci neručí za správnost a úplnost informací. Autoři považují za slušnost, že při použití jakékoliv části tohoto dokumentu, bude uživatelem tento zdroj uveden.

Důležitá upozornění (tzv. „disclaimer“), včetně případného konfliktu zájmů, dle Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/958, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014, pokud jde o regulační technické normy, kterými se stanoví technická opatření pro objektivní předkládání investičních doporučení nebo jiných informací doporučujících či navrhujících investiční strategie a pro uveřejňování konkrétních zájmů nebo upozorňování na střety zájmů, jsou k dispozici na webových stránkách tvůrce tohoto dokumentu – odboru Ekonomických a strategických analýz České spořitelny. Přímý odkaz na dokument s důležitými upozorněními naleznete na: <http://www.investicnicentrum.cz/analyzyupozorneni>.